

KOMISJA LITUANISTYCZNA PRZY KOMITECIE NAUK HISTORYCZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 8
ROK 2022

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 8
ROK 2022

Pismo wydawane i współfinansowane przez
Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk
Katedrę Historii Ustroju i Prawa Polskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego
Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego

KOMISJA LITUANISTYCZNA PRZY KOMITECIE NAUK HISTORYCZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIK LITUANISTYCZNY

TOM 8
ROK 2022

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WARSZAWA 2022

REDAKCJA

Urszula Augustyniak (Uniwersytet Warszawski), Konrad Bobiatyński (Uniwersytet Warszawski), Andrzej Buczyło – sekretarz redakcji (IH PAN, Warszawa), Joanna Kunigielis – sekretarz redakcji (IH PAN, Warszawa), Jakub Niedźwiedz (Uniwersytet Jagielloński), Andrzej Rachuba (IH PAN, Warszawa), Andrzej Zakrzewski – redaktor (Uniwersytet Warszawski)

RADA NAUKOWA

Marek Ferenc (Uniwersytet Jagielloński), David Frick (Uniwersytet Kalifornijski w Berkeley), Karin Friedrich (Uniwersytet w Aberdeen), Robert Frost (Uniwersytet w Aberdeen), Zigmantas Kiaupa (Litewska Akademia Nauk, Wilno), Margarita Korzo (Instytut Filozofii Rosyjskiej Akademii Nauk, Moskwa), Mathias Niendorf (Uniwersytet w Greifswaldzie), Rimvydas Petrauskas (Uniwersytet Wileński), Krzysztof Pietkiewicz (Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań), Andrej Radaman (Uniwersytet w Białymstoku), Natalia Starczenko (Narodowa Akademia Nauk Ukrainy), Henryk Wisner – przewodniczący (Instytut Historii PAN, Warszawa)

RECENZENCI

Tomasz Ambroziak (Instytut Polski w Moskwie), Sławomir Augusiewicz (UWM), Jonas Drungilas (Instytut Historii Litwy), Anna Filipczak-Kocur (UO), Łukasz Gołaszewski (UW), Jerzy Gordziejew (UJ), Olha Hul (Instytut Ukrainoznawstwa im. Iwana Krypjakiewicza NANU), Konstantin Jerusalimski (Uniwersytet Europejski w S. Petersburgu), Maciej Jońca (USz), Piotr Jamski (IS PAN), Monika Jusupović (IH PAN), Emil Kalinowski (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Karol Łopatecki (UwB), Karol Mazur (Muzeum Powstania Warszawskiego), Adam Moniuszko (UW), Wioletta Pawlikowska (IH PAN), Iwona Pietrzkiewicz (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), Andrzej Rachuba (IH PAN), Marek Radoch (UWM), Aivas Ragauskas (Uniwersytet Wileński), Eugenijus Saviščevas (Uniwersytet Wileński), Michał Sierba (IH PAN), Natalia Starczenko (Instytut Ukrainskiej Archeografii i Źródłoznawstwa im. M.S. Hruszewskiego NANU), Adam Szweda (UMK), Jakub Urbanik (UW), Jarosław Zawadzki (AGAD), Karol Żojdź (IAiE PAN)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
tel. (48 22) 831 02 61, fax (48 22) 831 36 42
e-mail: roczniklituanistyczny@ihpan.edu.pl
<http://www.rl-ihpan.edu.pl>

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma
Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: <http://www.rl-ihpan.edu.pl>

e-ISSN 2450-8454

p-ISSN 2450-8446

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2022

Publikacja dotowana ze środków publicznych Ministerstwa Edukacji i Nauki

Redakcja językowa w jęz. polskim
Jolanta Rudzińska

Redakcja językowa w jęz. angielskim i tłumaczenia streszczeń
Grażyna Waluga

Redakcja językowa w jęz. rosyjskim
Agnieszka Pospiszil

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Spis treści

STUDIA

- Sergiej Polechow**, Układ litewsko-krzyżacki o odstąpieniu Żmudzi z 1382 roku – kwestia autentyczności tekstu 7
The Lithuanian-Teutonic Treaty of 1382 on the Cession of Samogitia: The Question of the Authenticity of the Text
- Nina Skepyan**, Losy emigrantów moskiewskich w Wielkim Księstwie Litewskim na przykładzie rodzin Kołyczewów i Neledińskich 27
The Fate of Muscovite Emigrants in the Grand Duchy of Lithuania on the Example of Kolychev and Neledinsky Families
- Natalia Biłous**, Władze miasta Łucka w drugiej połowie XVI i XVII wieku: konflikty wewnętrzne spowodowane nadużyciami władzy 49
Lutsk Municipal Authorities from the Second Half of the Sixteenth to Seventeenth Century: Internal Conflicts Caused by Abuses of Power
- Petro Kulakovskiy**, Dawne urzędy litewskie na Wołyniu i Kijowszczyźnie: ewolucja po reformie sądowo-administracyjnej i unii lubelskiej 69
Old-Lithuanian Offices in Volhynia and Kiev Region: Evolution after Judicial-Administrative Reform and Union of Lublin
- Sławomir Karp**, Mikołaj Karp (ok. 1559–1621), podkomorzy wołkowyski. Przyczynę do migracji szlachty polskiej na Żmudź w XVI wieku 89
Mikołaj Karp (c. 1559–1621), a Chamberlain of the Vawkavysk County. A Contribution to the Nobility's Migration to Samogitia in the Sixteenth Century
- Natalia Starczenko**, Dochody czy służba? Zabezpieczenie urzędników sądowych: II Statut Litewski a rzeczywistość Wołynia w końcu XVI i na początku XVII wieku 113
Service or a Source of Income? Provisions for Court Officials: the Second Statute of Lithuania and the Practice (Volhynia, the Late Sixteenth – Early Seventeenth Century)
- Urszula Augustyniak**, Zmiany zarządu dóbr ziemskich i urzędnicy Radziwiłłów birżańskich od końca XVI do końca XVII wieku 143
Changes in the Estate Management and Officials of the Radziwiłłs of Biržai from the Late Sixteenth to the Late Seventeenth Century
- Vitali Halubovich**, Unification Policy of the State and the Identity of the Grand Duchy of Lithuania Nobility in the Light of Belarusian Districts Deputy Instructions in the 1630s and 1640s 169

Konrad Bobiałyński , Kariera Samuela Hieronima Kocięła jako przyczynek do badania mechanizmów awansu urzędników skarbu litewskiego w drugiej połowie XVII wieku	185
<i>Samuel Hieronim Kocięła's Career as a Contribution to the Study of Promotion Mechanisms of Lithuanian Treasury Officials in the Second Half of the Seventeenth Century</i>	
Tamara Bairašauskaitė , Problem autorstwa siedemnastowiecznego paszkwila <i>Alfurkan tatarski</i> : wątpliwości i ustalenia	205
<i>The Authorship Problem of the Seventeenth-Century Pasquinade "Tatar Al-Furqan": Doubts and Findings</i>	
Kacper Źochowski , Ile jurysty w Piotrze Czyżewskim? Uwagi o prawie rzymskim w <i>Alfurkanie tatarskim</i> , siedemnastowiecznym paszkwilem na litewskich Tatarów	217
<i>How Much of a Jurist in Piotr Czyżewski? Remarks on Roman Law in "Tatar Al-Furqan", a Seventeenth-Century Pasquinade on Lithuanian Tatars</i>	
Liudas Glemža , Reformy systemu zarządzania miastem Kownem w latach 1764–1794	231
<i>Reforms in the Governance System of Kaunas between 1764 and 1794</i>	
Jonas Drungilas , „Zakon szlachecki”: rola szlachty podlaskiej w dziejach prowincji litewskiej franciszkanów konwentualnych (druga połowa XVIII – początek XIX w.)	255
<i>'The Noble Order': the Role of the Podlasie Nobility in the History of the Lithuanian Province of the Conventual Franciscans (from the Second Half of the Eighteenth to the Early Nineteenth Century)</i>	

RECENZJE

Илья Лемешкин, <i>Портрет Франциска Скорины: к 550-летию со дня рождения книгоиздателя</i> (Pavel Kotau)	273
Kamil Frejlich, <i>Pod przysądem horodnictwa wileńskiego. O jurydyce i jej mieszkańcach w XVII wieku</i> (Joanna Kunigielis)	278
<i>The Tsar, The Empire, and The Nation. Dilemmas of Nationalization in Russia's Western Borderlands, 1905–1915</i> , red. Darius Staliūnas, Yoko Aoshima (Paweł Lesisz)	282

IN MEMORIAM

Zbysław Wojtkowiak (7 XI 1943 – 18 X 2021) (<i>Wioletta Pawlikowska</i>)	285
Informacja o nagrodzie „Rocznika Lituanistycznego” za rok 2022	295
Wykaz skrótów	297

Nagroda „Rocznika Lituanistycznego” za rok 2022

Nagrodę otrzymywać mają – w założeniu – autorki i autorzy najlepszych prac wydanych między kolejnymi jesiennymi konferencjami Komisji Lituanistycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN albo badacze wykazujący się poważnym dorobkiem – za całokształt twórczości. Jej wręczenie odbywa się na początku corocznej jesiennej konferencji.

Nagrodę „Rocznika” za rok 2022 otrzymała Prof. Ingė Lukšaitė (Instytut Historii Litwy) za całokształt twórczości: fundamentalne prace dotyczące dziejów kultury litewskiej, zwłaszcza w epoce reformacji, oraz rzetelne edycje źródłowe.

Przyznanie nagrody – składającej się nie tylko z dyplomu – możliwe jest dzięki łaskawości Fundacji Trzy Trąby. Laureatka przeznaczyła nagrodę na wsparcie budowy wileńskiego pomnika twórców i przywódców litewskiej reformacji.

Wykaz skrótów

- AGAD – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (Central Archives of Historical Records in Warsaw)
- ANK – Archiwum Narodowe w Krakowie (National Archives in Kraków)
- APG – Archiwum Państwowe w Gdańsku (State Archives in Gdańsk)
- APZIR – Архив внешней политики Российской империи (Archiwum Polityki Zagranicznej Imperium Rosyjskiego w Moskwie / Archive of the Foreign Policy of the Russian Empire)
- AR – Archiwum Warszawskie Radziwiłłów (Warsaw Archive of Radziwiłł Family)
- ASK – Archiwum Skarbu Koronnego (Crown Treasury Archives)
- BCz – Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie (The Princes Czartoryski Library and Archive in Krakow)
- BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie (Jagiellonian Library in Krakow)
- BK – Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk (The Kórnik Library of the Polish Academy of Sciences)
- BN – Biblioteka Narodowa w Warszawie (National Library in Warsaw)
- BOss – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
- BOZ – Biblioteka Ordynacji Zamojskiej (The Zamoyski Family Library)
- BPAU i PAN – Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (The Scientific Library of the Polish Academy of Arts and Sciences and of the Polish Academy of Sciences in Krakow)
- BUW – Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie (University of Warsaw Library)
- CDIAUK – Центральний державний історичний архів України, м. Київ (Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy w Kijowie / Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv)
- CDIAUL – Центральний державний історичний архів України, Львів (Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy we Lwowie / Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv)
- CEV – *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae, 1376–1430*, wyd. A. Prochaska, Cracoviae 1882 (*Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia*, t. 6)
- GStAPK – Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, Berlin, XX. Hauptabteilung (Königsberger Archiv)
- JKM – Jego Królewska Mość
- KDKW – *Kodeks dyplomatyczny katedry i diecezji wileńskiej*, t. 1: 1387–1507, wyd. J. Fijałek, W. Semkowicz, Kraków 1932–1948
- KDL – *Kodeks dyplomatyczny Litwy*, wyd. E. Raczyński, Wrocław 1845
- KVB – Kauno apskrities viešoji biblioteka (Biblioteka Publiczna w Kownie / Kaunas County Public Library)

- LMAVB – Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, Vilnius (Biblioteka im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie / The Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences)
- LNB – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (Litewska Biblioteka Narodowa im. Marcina Mažwida / The Martynas Mažvydas National Library of Lithuania)
- LNNB – Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, Львів (Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka we Lwowie / Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine)
- LUB – *Liv-, esth- und curländisches Urkundenbuch nebst Regesten*
- LVIA – Lietuvos valstybės istorijos archyvas, Vilnius (Archiwum Historyczne Państwa Litewskiego w Wilnie / Lithuanian State Historical Archives)
- MK – Metryka Koronna
- ML – Metryka Litewska
- NGAB – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, Мінск (Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi / National Historical Archives of Belarus)
- NGAB Grodno – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, Гродно (Narodowe Archiwum Historyczne Białorusi w Grodnie / National Historical Archives of Belarus, Grodno)
- OBA – Ordensbriefarchiv
- OF – Ordensfolianten
- Perg.-Urk. – Pergament-Urkunden
- PSB – *Polski słownik biograficzny*, t. 1–54, Kraków–Wrocław–Warszawa 1935–2022
- PUB – *Preußisches Urkundenbuch*
- RGADA – Российский государственный архив древних актов, Москва (Rosyjskie Archiwum Państwowe Akt Dawnych w Moskwie / Russian State Archive of Ancient Documents, Moscow)
- RGIA – Российский государственный исторический архив, Санкт-Петербург (Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne w Sankt Petersburgu / Russian State Historical Archive, Saint Petersburg)
- RHD – *Regesta historico-diplomatica Ordinis S. Mariae Theutonicorum*
- RS – Rankraščių skyrius (Dział Rękopisów)
- SGKP – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 1–15, red. B. Chlebowski, W. Walewski, F. Sulimierski, Warszawa 1880–1902
- SRP – *Scriptores rerum Prussicarum. Die Geschichtsquellen der preussischen Vorzeit bis zum Untergange der Ordensherrschaft*
- UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- UW – Uniwersytet Warszawski
- VL – *Volumina legum*, t. 1–8, oprac. J. Ohryzko, Petersburg 1859–1860
- VUB – Vilniaus universiteto biblioteka (Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego / Vilnius University Library)
- WKL – Wielkie Księstwo Litewskie (tylko w przypisach)
- ZSRR – Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

ISSN 2450-8446

9 772450 844206 2 5 >